

ВИСНОВКИ

1. Статеві шляхи клінічно здорових корів під час еструсу практично вільні від мікроорганізмів.

2. Осіменіння корів на добре обладнаному пункті забезпечує кращі санітарні умови порівняно з осіменінням у корівниках або в літніх таборах, коли певна кількість повітряної мікрофлори потрапляє в статеві шляхи корів і може викликати їх захворювання.

3. Слиз, який витікає з шийки матки, має бактерицидні властивості і є природним захисним бар'єром, через який мікроорганізми не проходять і знешкоджуються.

4. При штучному осіменінні корів потрібно дотримуватись ветеринарно-санітарних вимог на пунктах штучного осіменіння і використовувати для осіменіння тільки високоякісну сперму.

ДО ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ІНВОЛЮЦІЇ МАТКИ КОРІВ

В. С. ДЮДЕНКО,

кандидат ветеринарних наук

О. П. ГОМЕЛЮК, Ф. А. ДРАБКІНА,

наукові співробітники

Центральна дослідна станція по штучному осіменінню сільськогосподарських тварин

Функціональний стан матки у корів у післяродовий період вивчали як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники (В. К. Милованов, І. І. Соколовська, М. О. Флегматов, М. Н. Шергін, В. С. Шипілов, Я. Г. Губаревич, Г. С. Шарапа, В. О. Акатов, І. Г. Герман, Г. В. Зверева, А. Д. Логвинов, М. П. Кузнецов, Растех, Ван-Демарк, Хейс Деке, Ворх, Загорські, Дозье та інші). Проте питання про клінічну інволюцію матки у корів залежно від тономоторного стану її ще повністю не вивчено. Час штучного осіменіння корів у післяродовий період слід визначати з врахуванням динамічного стану матки. У 20—25% корів після отелення матка знаходиться в стані гіпотонії або атонії. Такі корови погано запліднюються або залишаються яловими.

Тому метою наших досліджень було визначення часу клінічної інволюції матки у корів гінекологічно здорових і при наявності у них гіпотонії або атонії матки. Для цього в родильному відділенні молочної ферми радгоспу ім. Щорса Броварського району Київської області ві-

дїбрали корів чорно-рябої породи, які були аналогами за породою, віком, вгодованістю і майже однакової продуктивності. Досліди проводили на 55 коровах, з яких гінекологічно здорових було 25 (контрольна група) і з післяродовою гіпотонією або атонією матки — 30 корів (дослідна група).

Дослідженнями встановили, що загальний стан корів контрольної групи протягом перших 2—3 днів після отелення був задовільний. Прокідність родових шляхів вільна, матка та її роги знаходились у черевній порожнині. Об'єм матки великий, рухомість її обмежена. З порожнини матки виділялась значна кількість лохіальної рідини жовто-бурого або бурого кольору, тягучої консистенції. На 10—12-й день після отелення загальний стан тварин був добрий.

У результаті клініко-гінекологічних досліджень встановлено, що матка та її роги зменшились у 7—8 разів. Тіло і роги матки вже знаходились у тазовій порожнині. У шести корів цієї групи кінці рогів матки звисали в черевну порожнину. При масажі матки відчувалась її скоротлива діяльність. Канал шийки матки був напіввідкритий. Виділення з цервікального каналу зменшились і були жовто-бурого кольору, густої консистенції.

Через 18—21 день ректо-вагінальні дослідження показали, що матка гінекологічно здорових корів була в такому стані, як і до вагітності, тобто вона повністю розташовувалась у тазовій порожнині, виявлялась її рухомість, канал шийки матки був закритий. У яєчниках жовтих тіл вагітності не було. Слизові оболонки родових шляхів були рожеві.

Усі корови контрольної групи з виявленою динамічною функцією матки прийшли в статеву охоту через 24—60 днів після отелення, з яких від першого осіменіння запліднилось 16 (64%) і від другого — 9 корів.

У дев'яти корів дослідної групи з наявністю гіпотонії або атонії матки була затримка посліду, а в інших тварин цієї групи роди проходили з ускладненням. У перші 2—3 дні після отелення в них відмічено звисання шийки матки через передній край лонного зрощення в черевну порожнину. Масаж матки через пряму кишку не викликав її скорочень. Це також встановлено кімографічним записом. Виділення з порожнини матки були кров'яністі, рідкі, у великій кількості.

На 10—12-й день після отелення загальний стан корів був задовільний. Ректальні дослідження показали, що матка і частково її шийка розташовувалися у черевній порожнині. У рогах матки знаходилась велика кількість лохіальної рідини. Під час масажу рогів матки через пряму кишку виділення лохій через цервікальний канал значно збільшувалось. Лохії були темно-червоного або буро-червоного кольору, рідкої або напіврідкої консистенції й неприємного запаху. У корів із затримкою посліду в лохіях були плівки плаценти.

Через 25—26 днів після отелення стан матки корів був без клінічних змін, виділення з порожнини матки незначні, темно-червоного або

буро-червоного кольору, напіврідкої консистенції, неприємного запаху, а через 40—45 днів загальний стан дослідних тварин був добрий. Тіло і роги матки знаходились за межами переднього краю лобкового зрощення, матка клінічно нерухома, лохіальна рідина мала бурий колір з коричневим відтінком і наявністю світлих плівок, виділення її збільшувалось, особливо при лежанні тварини.

У багатьох тварин дослідної групи відмічалось порушення функції яєчників у вигляді фолікулярних кист, гіпофункції, дистрофії та часткового склерозу.

При дослідженні динамічної функції матки у 10 корів скорочувальна здатність матки була відсутня (атонія), і в яєчниках відбулись глибокі органічні зміни (генералізована форма кістозних уражень, дистрофія, склероз), що було причиною вибракування тварин. Через 45—75 днів після отелення перший раз в охоту прийшли 8 корів, через 76—100 днів — 5, 101—150 днів — 5 і через 151—200 днів — 2 корови дослідної групи.

Клініко-гінекологічні дослідження цих корів під час охоти показали, що матка і роги її знаходились у межах черевної порожнини, рухомість матки була відсутня, слиз із статевих шляхів виділявся мутний, рідкий з наявністю бурих і білих плівок. Слизова оболонка піхвової частини шийки матки червона з виявленою інфільтрацією. З 20 корів дослідної групи прийшли в охоту і запліднились від першого осіменіння лише 6 (30%) і перегуляли 14 голів (70%).

ВИСНОВКИ

1. Клінічна інволюція матки у корів з виявленою скорочувальною здатністю закінчується своєчасно, тобто через 18—21 день після отелення. Тварини приходять в охоту в кінці першого або на другий місяць після отелення; більшість з них запліднюється від першого осіменіння.

2. У корів з гіпотонією або атонією матки клінічна інволюція її затягується і закінчується в основному субінволюцією. Корови приходять в охоту через 2,5—5 місяців і більше після отелення, погано запліднюються, а частина з них (до 20—30%) тривалий час не запліднюється або зовсім не придатна до відтворення через глибокі органічні зміни в статевих залозах.

3. З метою профілактики післяродових ускладнень — гіпотонії або атонії матки необхідно готувати тварин до отелення і до першого осіменіння.